

binnen de wanden van die kribbe besloten. Nieuw, rein, heilig, eeuwig, verlost! Met dat Kind geeft God een nieuw fundament aan Zijn wereld. Hij onderbouwt Zijn Schepping opdat ze staan zal voor eeuwig en in Zijn gunst en licht.

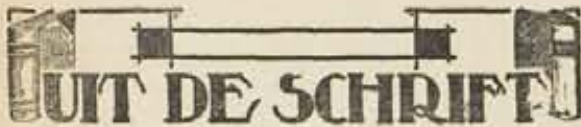
En dat Kind is groot geworden en heeft het meeste van Zijn werk nu al gedaan.

Kerstmis is gelukkig voorbij en Paschen en Hemelvaart en Pinksteren evenzoo.

Welnu laat ons dan echt Kerstfeest vieren, d.w.z. laat ons verlangen in den Geest naar de laatste daad van Hem, die eenmaal in de kribbe lag. Zijn laatste, grootste daad — Zijn komst op de wolken.

H.

C. V.

UIT DE SCHRIFT

Maria, moeder van Jezus — lid van Zijn kerk.

En de engel zeide tot hen: groote blijdschap, die al den volke wezen zal..... Doch Maria bewaarde deze woorden alle te samen, overleggende die in haar hart.

Lucas 2:10, 19.

De herders zijn bij de kribbe geweest. Hijgend nog van het haasten hebben ze zich gebogen over het kindeke. En toen ze het gezien hadden en hun verraste oogen er aan uitgekeken waren, zijn ze gaan vertellen. Ook Maria hoort hun verhaal.

Hun verhaal, dat haar zooveel geeft te verwerken. Want Maria is ten volle moeder over Jezus. Dat was ze jaren later nog, toen Hij haar terug moest wijzen, meer dan eens. (Luk. 2:49; Joh. 2:4; Mark. 3:31 v.v.). Hoe zou ze het niet geweest zijn in den nacht van Zijn geboorte!

Maar nu moet zij in dien grooten nacht verwerken gaan, wat simpele herders, zoo bij de schapen vandaan, haar komen vertellen als boodschap van God. In het uur van haar eerste moederweelde, en toen ze zwol van trots over het eerbiedig bezoek, dat de herders haar kind brachten, moest ze aanhooren de boodschap: Groote blijdschap, al den volke. Dit is, Maria, niet het uur van uw moedervreugd, maar der zaligheid van heel het volk van God. De jaardag van uw Jezus is de Kerstdag van Zijn kerk.

Gehoorzamer tegenover de ambtelijke roeping van haar kind dan ze in later tijden soms was, heeft Maria toen die boodschap der herders bewaard.

Dat was alvast een goed begin voor Maria, gezegende onder de vrouwen, dat zij die woorden bewaarde. Enkel al daardoor neemt zij, moeder van Jezus en Gods bevestigde, een plaats in naast de eenvoudigen, die bij de kribbe hebben gekniel. Een wonder van eenvoudigheid des geloofs toch eigenlijk. Want wat wist Maria veel. Veel meer dan de herders haar konden vertellen. Zij wist van den troon van Vader David, waarop haar Jezus zitten zou. En van het Heilige, dat uit haar geboren was. En dat Hij Gods Zoon genaamd zou worden. Wel konden de herders spreken van een engelverschijning, maar zij wist te verhalen van een bezoek van Gabriël, die voor God staat, in haar woning. En als de herders vertellen gaan van de menigte des hemelschen heersers, heeft zij daarboven toch de herinnering aan dat intieme uur met een overste der heersers des hemels.

Nochtans, zooals de herders met hongerige oogen hebben gestaard naar de blinkende engel-figuur, en ademloos geluisterd hebben naar zijn woorden, heeft zij geluisterd naar het doodeenvoudig overbrengen der boodschap uit den mond der eenvoudigen. Zij, moeder des Heeren, hoort bij die eenvoudigen. Ze weet heel veel. Maar ze weet ook niet alles. Groot is haar geheim, maar groter zijn Gods schatten.

Zoo zoekt zij niet zichzelf, en „verdinglicht” niet de genade, die haar ten deel viel. Doch ze zoekt Hem, dien in haar schoot zij dragen mocht, het eeuwige Woord Gods. En daarin is de moeder van Jezus lid van dezelfde Kerk, die Christus heden ten dage door Zijn Woord en Geest vergadert. Zij heeft haar gemeenschap met God in het voortdurend weer hooren en bewaren van Zijn Woord.

* * *

Grooter wordt nog haar gehoorzaamheid ons vermeld in de mededeeling, dat zij die woorden ook overlegde in haar hart. Dat is te zeggen: ze was ermee bezig; ze dacht er over na; ze zag den zin ervan steeds beter; ze trok er haar conclusie uit; ze las er de consequenties uit af en aanvaardde die.

Dan gaat uit die woorden van den engel voor haar gestalte aannemen de roeping van haar pasgeboren kind. Hij is voor Israël. Hij is niet voor haar huis en hof. Hij is niet haar trots en glorie. De eer, die Hem gewordt van herders en van Simeon en Anna straks en van de wijzen uit het Oosten, is niet voor haar; ze deelt er niet als moeder in. Haar kind rijst bij haar overleg der woorden voor haar op in Zijn Middelaarsgestalte.

Ook wordt haar roeping voor haar klaar. Zij moet nu terugtrekken. Als moeder moet ze Hem

verlezen. Hij is de vreugde van Zijn volk. Telkens ziet ze weer die herders opleven, toen ze Hem vonden, in doeken gewonden en liggende in de kribbe.

En als zij, moeder van Jezus, zaliggesprokene door alle geslachten, een blijde dag toch hebben wil, en een gelukkig leven in de gemeenschap aan haar oudsten jongen, zal het maar op één manier kunnen. Dan zal zij moeten zijn van heel dat volk van God, waarmee Hij Zijn verbond heeft. Zij kan slechts in Hem, haar bloedeigen kind, hebben, wat de herders erin hebben, en de slaven en slavinnen, die zich op het preeken van Paulus hebben bekeerd, en de oude moedertjes en soldaten en vrachtrijders in Zijn kerk: een Heiland en Zaligmaker.

Zoo wordt het bewaren en overleggen van Maria een wonder der geloofsgehoorzaamheid.

Dit is een tekst, om over te hooren preeken, als we al, ik weet niet hoe vaak, naar de kerk zijn geweest in de feestdagen.

Door dit Woord worden alle stijve, trotsche nekken, die boven het kerkvolk uitsteken willen, gebroken... of na volgehouden hard-nek-kigheid verdoemd.

Maar hier worden de eenvoudigen opnieuw getroost. Want Kerstdag wordt zoo opnieuw gehandhaafd, niet als de dag van Maria, maar als de dag der liefde Gods tot zondaren, waarvan Maria er één is. Dit is een dag van groote blijdschap, al den volke. En wie nu maar erkent, in eenvoudigheid deszelfs dierbaren geloofs, als Maria verkregen heeft, het Werk, het Ambt, het Gezag, de Rechten des verbonds, die Christus oecfent, bevindt zichzelf te zitten naast haar, moeder des Heeren, in het Koninkrijk van God, den God des Woords.

W.

R. S.

KERKELUK LEVEN

Kerstprediking.

Ook de Kerstprediking heeft haar eigen moeilijkheid. Zij behoort zich te onderwerpen aan de regelen, die voor alle prediking over „historische stoffen” zijn gesteld. Dat wil dus zeggen, dat de prediking heeft te zoeken naar het eigenlijke, de werkelijke, messiaansche elementen, die óók dit verhaal tot verhaal der Godsopenbaring in Jezus Christus maken. En nu schijnt dat bij het Kerstfeest niet zoo moeilijk als anders. Is het niet „centraal”? Treedt de christologische lijn niet duidelijk aan de oppervlakte? Het aanwijzen der messiaansche lijn moge in de behandeling van andere historische stoffen moeilijk zijn, maar bij 't Kerstfeest, is het daar niet gemakkelijker dan ooit?

We zouden willen antwoorden: het is maar de vraag, hoe ge het Kerstevangelie als preekstof ziet. Gaat het over het zichtbare, over hetgeen voor oogen is, over het zintuigelijk waarneembare, inderdaad, dan zijn het Kind en de kribbe, de engelen en de herders aanschouwelijk en direct genoeg. Maar het gaat nooit om hetgeen voor oogen is alleen. De historische boeken in den bijbel zijn nooit geïsoleerd van de „leerstellige”, dichterlijke, profetische. Ook deze drie „soorten” van bijbelboeken belichten het historisch gebeuren, en wat zij ons prediken dient bij de homiletische behandeling der „historische stoffen” mee te spreken, en in rekening te komen. Derhalve moeten ook zij in de Kerstprediking de boodschap mee helpen formuleren en den inhoud der prediking mede bepalen. En zoo gezien is de Kerstprediking niets gemakkelijker dan andere prediking over historische „stoffen”. In Berlijn heeft de U-Bahn, de ondergrondse spoorweg, verscheidene plaatsen, waar hij boven den grond uitkomt en langs een viaduct over den straatweg heengeleid wordt. Kan ik nu den trein makkelijker beschrijven en in zijn eigen aardigheid (h.v. in het onderscheid van die U-Bahn met spoorwegen van anderen bouw en met andere tractie) eerder kennen, dan wanneer ik hem ondergronds loop en zie? Volstrekt niet; want om dezen trein te onderscheiden van andere, moet ik weten, dat hij het grootste stuk van zijn weg onder den grond aflegt; eerst als ik dit weet, en er mee reken, eerst dan kan ik de U-Bahn als zoodanig herkennen, ook als hij boven den beganen grond rijdt. Heb ik geen totaal-overzicht van de U-Bahn, dan zou ik, als de lijn bovengronds komt, als vanzelf dezen trein gelijk stellen met andere treinen en trams, die nooit anders dan bovengronds rijden. Zoo ook is de christologische openbaringslijn als zoodanig in geen enkel opzicht gemakkelijker te vinden op Kerstfeest, dan bij andere historische stoffen. Te vinden, noch aan te wijzen. Heel de adventswijsheid komt bij de Kerstprediking tot haar recht, en vindt daar haar volheid. Alle draden, die we in de openbaringsgeschiedenis in de periode van het Oude Testament zien loopen als christologische, messiaansche, komen in den kersttijd samen. „Ontwarren” — dat wil hier, in dat overigens gevaarlijke beeld, zeggen: analyseren, uit-een-leggen voor de gemeente, — kan ze slechts diegene, die weet, hoe ze geloopt hebben, voordat ze in het feit van Bethlehem in één punt samenkwamen.

Brengt reeds dit voor den prediker groote moeite mee, er komt nog iets anders bij, dat zijn taak verzaart. Kerstfeest toch is geen einde van den weg, maar een vervolg. De draden komen er wel in één punt samen,

maar dat punt is het eindpunt niet. Op Kerstfeest moet nog volgen de goede Vrijdag, voorafgegaan door een leven van den tweeden Adam in te allen dage weerkeerende volstrekte gehoorzaamheid. En de Paaschmorgen moet volgen, en de Pinksterdag. Want de overgang van Oud naar Nieuw Testament is niet in éénen nacht, niet in één punt des tijds voltrokken. Daarom heeft de prediker op Kerstfeest de neiging te bedwingen, om voortijdig te jubelen over den „nieuwen” dag, den dag van het „Nieuwe Testament”. Er is nog besnijdenis, en er is nog offer, en de opvoeding van het kindeke Jezus is nog gebonden aan de voorschriften van het Oude Testament. En de „wet”, waaronder dit Kind geboren is, ze is nog steeds die van het Oude Testament.

Zoo moet Rachel haar tranen, en behooren wij ons vreugdebetoon te bedwingen. God vooruitloopen, daar weten we altijd heel veel kwaad van te zeggen, als het over Abraham en Sara en Hagar gaat. Het is wel. Maar laat ons zelf het niet doen. Er zit een element van waarheid in wat Prof. Dr. A. H. de Hartog eens gezegd heeft, toen vriendelijke, maar niet theo-logisch geleide hand zijn preekstoel op Kerstdag „versierd” had met sparran en groen; Kerstfeest is begrafenismacht; waarom de latere Amsterdamsche hoogleraar het versierde afrukte en naar beneden wierp, eer de preek begon. Vergis ik me niet, dan is daarna in „Nieuwe Banen” het opstel verschenen, dat Kerstmacht begrafenismacht noemt.

Ik zou het niet zoo willen zeggen. Maar liever hoor ik het zoo, dan dat men op Kerstfeest zich laat gaan in een jubel, die vergeet, dat we er nog lang niet zijn. Achter de kribbe is het kruis en dat wil gezien worden. Niet toen de koperen slang gemaakt was, maar toen ze verhoogd was, konden de ellendigen naar buiten komen, om er naar te zien, en naar lucht te happen, en den Vader verzoend te weten.

Wat we voorts op Kerstfeest steeds weer noodig hebben, dat zijn predikers en hoorders, die de repetitie van het Kerstfeest even vernieuwend vinden als de man, die Prediker I geschreven heeft. Uit deze keurbende zullen ze opstaan, die het Kerstwonder zetten in verband met heel de heilshistorie. Zij hebben met den Prediker vernomen het hylgen van den tijd, die nu waarlijk al weer Kerstfeest inhoudt, en nu, nog is het einde niet. En alleen dan zullen zij zingen; want de zon der natuur gaat op en gaat onder over onze kerstemoties, elk jaar weer van voren af aan; maar — de Zon der gerechtigheid is opgegaan, doch gaat in eeuwigheid niet onder. En dat weet en doorleeft slechts, wie de heilsfeiten kent uit de heilsgeschiedenis.

Zing uw morgenlied, maar doe het alleen, omdat ge leeft uit den middag. En sla niet de verzenen tegen de prikkels, alsof dat zoo feestelijk is. Dat is te zeggen: zeg tot Gods klok niet: sta stil, en tot Gods zon niet: laat me even de oogen dicht doen. Kom Heere Jezus, ja kom haastelijk, want Maria met het Kind, dat is veel — Maria zonder het Kind, alleen in de pinksterzaal, dat is meer. Het Kind, voleindigd, is het meest. En alles — dat is God.

K. S.

Vervolgartikelen.

Terville van het artikel van den heer Baas, dat we als voorbeeld van evangelisatie-spraak zoo gaarne aan onze lezers wilden voorleggen, laten we ditmaal ons vervolgartikel overstaan.

K. S.

Twijfel en zekerheid op het Kerstfeest¹⁾.

Velen zullen bijna met vertwijfeling in dit jaar 1936 het Kerstfeest gaan vieren.

Immers, de menschheid verkeert in een toestand van verarming en verdwazing.

Och, in zoo'n tijd is het nog wel uit te houden. Een oorlog kom je wel door.

Allerlei jammer en ellende kom je wel door.

Mits op één voorwaarde: dat je wat op tafel hebt om te eten! Dat je wat in je portemonnaie hebt om te verteren. Dat je nog dit of dat plannetje op touw kunt zetten, zoodat je aan den gang blijft.

De bijbel kent ons menschelijk hart door en door. De Bijbel heeft ons de grondelementen van ons menschelijk bestaan blootgelegd.

Als de menschelijke geschiedenis haar klimaat bereikt zal hebben, profeteert Jezus ons het lijfbeeld, dat het menschenleven in die dagen zal vertoonen:

- zij trouwen;
- zij handelen;
- zij zaaien en oogsten.

Arbeid, brood en liefde hebben wij noodig! Trouwboekjes en koopacten!

Dan zeggen wij: Hoera! wij leven nog!

Welnu, die grondvoorwaarden van ons menschelijk bestaan zijn in onze dagen in gevaar.

Voor velen is er geen werk. Voor velen is het brood dik gesneden, maar dun gesmeerd. Voor velen is het niet mogelijk tot een trouwdag te komen, of is het als man en vrouw samenleven in gebrek tot een dagelijksche kwelling geworden.

Daar kunnen wij niet tegen!

Laat ons maar niet groot doen, daar kan niemand tegen!

1) Verleden week hoorde ik onzen medewerker, den heer N. Baas, spreken in een advent-samenkomst (evangelisatie) te Bussum. Op mijn verzoek was de heer N. Baas bereid zijn per radio uitgezonden toespraak af te staan voor het in de Kerstweek verschijnende Reformatie-nummer. Ik stel de daar prijs op, o.m. wijl we hier een specimen van evangelisatie hebben.

K. S.

Dat man.

En dat is

Want wa

de verand

voet en pl

onze ziel

niet aan!

prijs! War

O, dat n

lijk in de

En nu z

als het wa

den in de

dat in één

het morg

Die ons

suggereer

Die me

leege kist

schateren

te schreie

Hier he

hand....

Hier he

die leege

neemt toe

Dan wo

grond en

En zond

spreekt h

waarheid:

Er is g

Er is g

Er is ge

Doch E

vergeet h

Er is z

beschikkin

Het Ker

is genoeg

Maar d

beschikkin

Bij God

komen va

Voor w

Och, te

dat het ni

Maar te

dat er ge

zulke wer

dat is on

Dan ga

komt het

en dat H

En dan

worden n

dat wij

kribbe en

Kribbe,

dat wij

Kindeke e

Verlosse

Of is al

sproke, e

Heeft G

niet gezor

is er van

Is de t

speelhal

Kribbe,

Verlosse

Op die

verschillen

„Ja, zie

bedachtza

Wij staan

dan vroeg

Christus

is voor on

„Och, v

„redeneer

houvast i

er mind

den afgro

de philos

Ik wil zo

grijpt vóó

„Echt?

spreken.

er ten sl

weest? W

mensch i

geweest?

Het komt

wie gij z

een huma

mensch...

roepen w

echt is, d

zonde is e

lukkig; i

gedragen

zoo naar

over mak

anderen l

zetten en

Maar die

gelukkig

De volle maat der genade.

Wat in de gelijkenis over de talenten opvalt (Mattheüs 25:14-30), dat zijn de groote bedragen, waaronder de gaven door den Heiland worden voorgesteld.

Zelfs de man met het ééne talent is kapitalist.

De koers dezer talenten wordt in het heilgdom bepaald. De wereld kan ze niet nawegen.

Wij moeten oppassen voor het streven Christelijke evenknieën van de wereld te willen zijn! Een pers te hebben als de groote bladen, een boek te produceeren dat in geen enkel opzicht voor het neutrale boek onderdoet, een „fijne“ film te leveren, die net zoo trekt als Shirley Temple!

! Gaat hier niet over dienstkneden die talenten hebben, maar over een Heer, Die talenten heeft. Deze Heer verstrekt kapitaal aan zijn dienstkneden. Hij neemt alle risico voor Zich.

Ook de vrome wereld heeft de heilige schaal niet om de talenten na te wegen. Zij is wel onophoudelijk bezig haar ponden en onsen op de schaal te zetten. Maar ons metrieke stelsel faalt ten eenenmale in de dingen der genade. Het is één van de fijne trekjes in de gelijkenis, dat alles zich beweegt tusschen den Heer, die het talent geeft en den dienstknede die daarmede handelt.

Zijn de talenten ongelijk door den Heer toegewezen, het resultaat is bij elken dienstknede even groot. Honderd procent! De vijf talenten brengen honderd procent winst, maar de twee talenten ook!

Wij moeten deze gedachte diep op ons laten inwerken, want wij koesteren een heel andere voorstelling. Wij kennen hausse, maar ook baisse. Er zijn dienstkneden, die het meeloop en anderen, die alles bij de handen afbreken. De één wordt gehoord en gelezen, in besturen gekozen, met velerlei arbeid belast, er gaat allerwege invloed van hem uit. Maar de ander valt niet op, trekt geen menschen, valt niet in den smaak van het lezend publiek, krijgt geen gelegenheid zich te ontplooiën. Hij begraaft zijn talent niet, maar de menschen begraven het — en hem er bij! Straks zetten zij misschien een steen op zijn graf: „Hier rust de man met de tien talenten!“

Zoo redeneeren wij vaak: ik had meer kunnen doen, als de markt maar williger geweest was. Maar deze opvatting moeten wij uit onze geschiedenis radeeren. Zij is foutief! Er is maar één vraag, waar het op aankomt: of de dienstknede gehoorzaam is of niet. Dan behaalt hij honderd procent winst! De mannen, die handelden, hebben natuurlijk wel hun verliesposten gekend, maar de Heer heeft zorg gedragen dat het eindresultaat toch voor elk werd honderd procent.

Bij ongehoorzaamheid is ook het verlies totaal. Voor honderd procent vruchtbaar of voor honderd procent negatief. Een middenweg is er niet. De dienst Gods kan niet gebroken worden. Wie dat waagt te doen, gaat voor honderd procent verloren! Het jaareinde nadert. Wij gaan boekhouden. Misschien was het voor ons talent een jaar van groote schommelingen. Mogelijk is het in ons oog tot een Beka ingeteerd.

Vul het maar in zooals gij wilt. Een mislukte dominee, evangelist, ouderling, onderwijzer, auteur. Een mislukt echtgenoot. Gij kunt zoo zielig de tien gera in uw handpalm bekijken en zuchten: Dat is er over van het groote talent, dat de Heer mij toevertrouwde!

O, als wij met onszelf rekening houden, dan zullen wij moeten zeggen: het talent van den Heer is tot een enkele gera ingeteerd!

Zullen wij het schamele restje maar niet begraven en den dienstknede prijzen, die te verstandig was om zijn talent te wagen? Zullen wij op het kerkhof der talenten niet dat roerende vers aanheffen: Hier beneden is het niet? O Heer, Uw aanstelling is praematuur geweest. Uw talenten zijn in deze wereld niet gangbaar. Gij hebt zeer onvoorzichtig gedaan Heer, met zooveel risico te nemen. Ik kende U, dat Gij een onvoorzichtig en onredelijk mensch zijt. Gij beveelt ons U te dienen en Uw koninkrijk te doen komen in een wereld die daarvoor niet geschikt is. Die handelingen, die Gij ons opgedragen hebt, hebben Uw Naam schade gedaan. U moest eens hooren wat de menschen zeggen van de Christelijke wetenschap en de Christelijke politiek! Maar ik heb Uw talent kunnen redden uit de schipbreuk, hier hebt Gij het Uwe terug!

Neen, zoo ongelooft en ongehoorzaam zullen wij niet redeneeren. Wij zullen de talenten uitgeven in de wetenschap, dat het kapitaal onuitputtelijk is.

Mét de laatste gera zullen wij nog handelen, in het geloof dat de Heer alle risico voor Zich heeft genomen.

En wij zullen verwachten de honderd procent winst.

Want God geeft de volle maat der genade.

N. B.

Dat maakt ons wanhopig!

En dat is maar gelukkig ook.

Want wel moeten wij allen ons aanpassen aan de veranderde omstandigheden, leven op kleiner voet en plannen maken op kleiner schaal, maar onze ziel met haar hoop en verlangen past zich niet aan! Die mag zich niet aanpassen, tot geen prijs! Want dan zijn wij weg!

O, dat niet aangepaste hart heeft het zoo moeilijk in de aangepaste wereld.

En nu zijn er wel troosters! Maar die kan men als het ware vergelijken met stadshanen, die midden in den nacht kraalen, omdat zij een licht, dat in één der huizen aanflitst, verwarren met het morgenrood.

Die ons een verandering in de omstandigheden suggereeren willen, terwijl die verandering uitblijft.

Die menschen zitten maar te grabbelen in een leege kist — het is tegelijk potsierlijk, om te schateren van het lachen en diep-droevig, om te schreeuwen van pijn!

Hier heb je vrede! en dan graait die leege hand... maar de kanonnen ratelen voorbij!

Hier heb je werk en brood, en weer komt die leege hand... maar het getal der stempelaars neemt toe met den dag!

Dan wordt de mensch boos, hij stampet op den grond en schreeuwt: Er is immers genoeg!

En zonder te begrijpen wat hij daarmede zegt, spreekt hij de waarheid uit, de groote, heerlijke waarheid:

Er IS genoeg!

Er is genoeg om te leven!

Er is genoeg om dankend en lovend te sterven! Doch EEN ding vergeet de mensch, één ding vergeet hij altijd weer.

Er is zeker genoeg, maar wij hebben daar de beschikking niet over.

Het Kerstfeest komt ons weer herinneren: er is genoeg.

Maar dat wil niet zeggen dat WIJ daar de beschikking over hebben.

Bij Gods overvloedige gaven kunnen wij omkomen van gebrek.

Voor wie dat ziet, wordt alles zooveel erger.

Och, te verhooren en te vergaan, als je denkt dat het niet anders kan, dat is reeds hard genoeg!

Maar te verhooren en te vergaan, als je inziet, dat er genoeg is, dat er genoeg is om tien van zulke werelden te onderhouden, dat is vreeselijk! dat is ondragelijk!

Dan gaat het schreeuwen in ons hart: Hoe komt het dat er genoeg is, méér dan genoeg en dat IK tekort kom, nijpend tekort?

En dan is het of wij naar die Kribbe gedreven worden niet dien Verlosser er in.

dat wij de hand slaan aan het hout van die kribbe en vragen, vragen:

Kribbe, zijt gij écht?

dat wij de hand tastend uitsteken naar dat Kindeke en vragen:

Verlosser, zijt gij écht?

Of is alles maar een droom, een verhaaltje, een sproke, een verlichting?

Heeft God ons niet gegeven, hebben de engelen niet gezongen, komt er geen vrede op aarde en is er van welbehagen in menschen geen sprake?

Is de mensch toch een noodlotstakkerd, een speelman van blinde krachten?

Kribbe, zijt gij écht?

Verlosser, zijt gij écht?

...

Op die schreeuw van het menschenhart worden verschillende antwoorden gegeven.

„Ja, ziet u“, zegt menig wetenschappelijk man bedachtzaam, „dat is dubieus. Dat is twijfelachtig. Wij staan tegenover deze dingen weliswaar anders dan vroeger. Maar de historische zekerheid van Christus' geboorte staat voor ons niet vast. Het is voor ons een probleem, een lastige quaestie...“

„Och, wijze man!“ vallen wij hem in de rede, „redeneer maar niet verder. Ik zoek naar een houvast in mijn leven! Ik wil zekerheid! Ik voel er minder dan niets voor om aan den rand van den afgrond te redeneeren over een probleem. Aan de filosofie van het vallen heb ik geen steek! Ik wil zoo graag een sterke hand voelen die mij grijpt vóór ik val.“

„Echt? Echt?“ hoor ik een tweede stem sussend spreken. „Wat is eigenlijk echt? Wat komt het er ten slotte op aan of die kribbe écht is geweest? Wat doet het er toe of Jezus waarlijk mensch is geworden en of Maria zijn moeder is geweest? Dat zijn maar uitwendige gebeurtenissen! Het komt er op aan, niet wie Jezus was, maar wie gij zijt! Dat gij zijt een verlicht en vroom, een human en religieus, in één woord een goed mensch...“ „Houd op! met uw zedepreekje!“ roepen wij dien spreker toe. „Wat er bij MIJ echt is, dat weet ik! Mijn ellende is echt! Mijn zonde is echt! Mijn dood is echt! Ik leef echt-ongelukkig; ik ga straks in een echte kist en word gedragen naar een echt graf. En toch hunker ik zoo naar een echt geluk! Ik kan daar een grapje over maken en den gek mee steken als ik met anderen ben. Ik kan ook een diepzinnig gezicht zetten en beschouwingen houden over het leven. Maar diep in mijn hart schreeuwt het: ik wil gelukkig zijn, komt het dan nooit? nooit?“

„Daar zal je zelf voor moeten zorgen, man!“ zegt een norsche stem, maar in die norscheheid spreekt toch ook een hart dat lijdt. „Daar kan die Jezus niets aan doen! Die heeft zelf geen geluk gehad in zijn leven. Hij werd geboren in een krot en stierf aan een kruis! Een mensch heeft zijn lot in zijn eigen handen en de weg naar zijn geluk gaat over de harten van zijn medemenschen heen!“ „Dank je, vriend“, zeg ik, „zoo'n geluk wil ik niet! En die hand van u, die zoo kranig het lot stuurt! Nu, die hand heb ik meer bezig gezien! Die is niet werkloos geweest in al de eeuwen van de wereldgeschiedenis. Maar zij heeft nooit een Paradijs kunnen planten, hoogstens een plantsoentje met een bank onder een paar boomen! Gij hebt uw best gedaan, ik ontken dat niet. Gij hebt groote doeken gehangen tusschen de boomen van uw plantsoen en er op geschilderd: „Dit is Eden! Dit is het Paradijs!“ Maar uw paradijs kan mij niet voldoen. Ik wil geen namaak meer, ik wil echtheid. Is die er en waar is die dan?“

Tegenover al die stemmen, die schouderophalend de echtheid van het Kerstfeest tot een probleem maken of die norsch de waarheid van de verlossing betwisten, staat het antwoord van de Kerk.

De kerk antwoordt op die vraag:

Ja, de kribbe is echt.

Ja, de Verlosser is echt.

Maar ach, wat klinkt die stem aarzeland en hakkend.

Wat trilt die hand, die de menschheid naar de kribbe wijst!

Wat zien die verlost en er weinig verlost uit.

Hoe is het mogelijk, dat zij zooveel jaren Kerstfeest gevierd hebben en zoo weinig van de kracht dier verlossing toonen aan de wereld!

Tegenover al die luide en zware stemmen, die betoogen: het is niet waar! is het maar zoo'n beschroomd geluid, dat fluistert: het is wel waar! Zoo moet het althans de menschheid wel toeschijnen.

Dat antwoord van de kerk stelt haar niet gerust, het geeft haar geen zekerheid.

De schreeuw van het hart vindt er geen bevrediging in.

En in benauwdheid vragen zij door, vragen zij verder:

Kribbe, zijt gij écht?

Verlosser, zijt gij écht?

Het is mij alsof er een echo opgaat uit de wereld op die kreet der ziel, een echo die antwoordt:

Bloed! Honger! Ellende!

Die zijn echt!

Er is geen Verlosser!

Er is geen verlossing!

En het is mij alsof de hel hoonlacht:

Een God in een veetrog!

Een Verlosser in een stal!

!Is iets fraais!

Dan heb ik iets beters gepresteerd in de wereld!

Ik stuur betere verlossers in de wereld.

En ik heb nog een prima-verlosser in petto!

Ik zal den anti-christ in de wereld sturen!

Dan zult gij zien wat een verlosser is!

Ons hart krijgt het benauwd onder al die harde geluiden.

Tenminste, ik hoop dat gij het er zwaar onder hebt.

Het allerlaatste waar de menschheid behoefte aan heeft, dat is aan een ongemotiveerd optimisme.

In de eeuwen vóór Christus hebben hongerende harten geschreeuwd: Scheur de hemelen o God en openbaar u aan ons!

Zoo te schreeuwen uit een ongelukkig hart, is duizendmaal beter dan maar zoo goed en zoo kwaad als het gaat een Kerstfeest te maken. Een crisis-dennetje vol te hangen met crisis-kaarsjes! Je er in te zingen en er in te illumineeren, je er in te soezen in een beetje sentimenteele stemming.

Want gelooven, dat is niet een kaarsje aansteken op een gezet avondje, om het dan weer uit te blazen en te zeggen: Ziezoo, dat hebben we weer gehad! Dat is weer voor een jaar pas! Nu gaan wij gewoon door!

Maar gelooven, dat is een vlam die onszelf aansteekt, die ons met brandende harten door de wereld doet gaan.

Gelooven, dat is zeggen:

Ik heb een Verlosser!

Ik ben van Jezus!

Ik ben een kind van Gods welbehagen.

Ik heb vrede.

Zoo wil God, dat wij Kerstfeest vieren.

God wil, dat wij een echt Kerstfeest vieren.

Dat een jongen een andere jongen wordt; een kleine dienaar van Jezus.

Dat een meisje een ander meisje wordt: een kleine handlangster des Heeren.

Dat een huisvrouw een andere huisvrouw wordt, die haar kinderen opvoedt voor God.

Dat een man een andere man wordt, die het overal zegt en toont: ik ben van Jezus, ik ben van God!

Dat een spreker niet zegt: ik kan het al, ik kan het goed. Maar dat hij zoo gaat spreken, dat de wereld van hem zegt als eens van de apostelen, die is bij Jezus geweest.

O, als het niet schreeuwen gaat om verlossing,

(Zie voor vervolg blz. 100.)

Kerstfeest moet gaan door een ten dage weer in de Paasch- Want de over niet in éénen akken. Daarom ing te bedwin „nieuwen“ dag. Er is nog beoeding van het e voorschriften waaronder dit van het Oude

hooren wij ons uitloopen, daar zeggen, als het let is wel. Maar n element van tog eens gezegd „logisch geleide siert“ had met nianacht; waar- het versieret te preek begon. Nieuwe Banen“ begrafenisnacht

laar liever hoor zich laat gaan z lang niet zijn. l gezien worden. was, maar toen en naar buiten ucht te happen,

veer noodig heb de repetitie van als de man, die teurbende zullen in verband met en Prediker ver- nu waarlijk is het einde gen; want de onder over onze n af aan; maar opgegaan, doch t weet en door- ut uit de heils-

alleen, omdat ge e verzenen tegen Dat is te zeggen: d Gods zon niet: om Heere Jezus. het Kind, dat is d de pinksterzaal, a het meest. En

K. S.

eer Baas, dat we k zoo gaarne aan we ditmaal ons K. S.

3).

ding in dit jaar

ert in een toe-

ing.

l uit te houden

je wel door.

val op tafel heb

temonnaie hebt

dat plannetje op

den gang blijft

c hart door en

delementen van

legd.

is haar climat

us ons het tijt

t die dagen m

ben wij noodig!

even nog!

van ons men-

agen in gevaar.

oor velen is het

gesmeerd. Voor

en trouwdag te

w samenleven in

elling geworden.

a, daar kan nie-

edewerker, den hee

omst (evangelisatie)

eer N. Baas bereid

f te staan voor het

tie-nummer. Ik stel

specimen van evan-

K. S.

als wij maar zoo in den gewonen gang blijven doorsukken, dan wordt het niets. De ontzettende werkelijkheid van onze dagen roept om echtheid, om echte christenen, om echte geloovigen, om een echte verlossing.

Kunnen wij die bij Jezus vinden?

Kribbe, zijt gij echt?

Verlosser, zijt gij echt?

O, ik dank u voor die vraag, mijn hoorder!

Maar ik moet het mij moeilijk maken en ik moet het u moeilijk maken.

Ik moet zeggen, dat er maar Eén is, die antwoord geeft op die vraag. Och, op den keper beschouwd, is dat kerstverhaal uit Lukas erg arm! Een dorpsmeisje, een klein burgertje, een timmermankind uit het Jodenland.

Het is niet veel; gij hebt er weinig houvast aan. Er is voor het geloof in Jezus maar één ding te zeggen.

Ik maak het u moeilijk, ik maak het mijzelf moeilijk, maar ik herhaal, ik onderstreep, en zeg het met nadruk, ik zeg het met volle overtuiging: Er is voor de echtheid van het Kerstfeest, voor de echtheid van den Verlosser maar één ding te zeggen: Dat ééne ding zegt GOD.

Dat Woord van God staat alleen tegenover al de getuigenissen der menschen, en dat wil alleen staan.

Dat is geloof: God-alleen zien, God-alleen hooren. Zoo komt gij tot een echt Kerstfeest, tot verlossing, als gij willens de ooren sluit voor al de betoogen der menschen, en voor al de tegenspraak van uw hart en zegt: Loopt heen met uw prantjes, ik luister naar God!

Wanneer wij den aanvang van Lucas 2 lezen, dan verloopt alles gewoon menscheijk.

Een keizer is keizer en woont in zijn paleis. Zijn ambtenaren gaan uit en zeggen: Je moet dit, je moet dat! Zoo'n paar menschen die schuiven en zoo'n groote massa die geschoven wordt.

Zulk een paar onbeduidende pionnen op het groote schaakbord des levens schijnen Maria en Jozef. Zij worden door het leven geschoven naar Bethlehem en zij worden door dat harde leven in een miserabel hoekje geschoven.

Er is niet de minste opzet in het feit, dat Maria in zulke behoeftige omstandigheden moeder moet worden. Als de bevolking van Bethlehem haar toestand vermoed had, zouden zij haar met Oostersehe gastvrijheid en weldadigheid hebben omgeven.

Maar dat was het juist, zij werden niet opgemerkt, zij waren te onbeduidend om de aandacht te trekken.

En dat dorpsmeisje en die handwerksman, zij zijn te verlegen om te vragen, zij voelen zich te veel, zij weten den weg niet in dat menschengedoe.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHEISEN

Zerubbabel, de aangenomen zegelring.

Te dien dage, spreekt de HEERE der heirscharen, zal Ik u nemen, o Zerubbabel! gij zoon Sealtiel's, mijn knecht, spreekt de HEERE, en Ik zal u stellen als een zegelring; want u heb ik verkoren, spreekt de HEERE der heirscharen. Haggai 2:24.

De vraag moet nu ook beantwoord worden: „Heeft de Heere de keuze van Jojachin wel bekrachtigd?” Jojachin kan nu wel zonen adopteren; 'tis maar de vraag of de Heere dat goedvindt. Zeer zeker, mogen wij zeggen. Immers, en Lucas, en Mattheüs verhalen ons dat Jozef, de juridische vader van Jezus Christus, de messiaansche koningsrechten van Sealtiel's zoon Zerubbabel geërfd heeft. Dat is voor ons voldoende!

Maar de Schrift spreekt van deze zaak toch nog uitvoeriger. Want de vraag voor alle nakomelingen van Sealtiel was of zij zich terecht als erfgenamen van Davids troon konden beschouwen en of de andere takken van het huis van David hen niet van hun plaats konden dringen. Maar de Heere heeft hen en ons niet in het onzekere gelaten.

In de jaren na de ballingschap leefde de profeet Haggai. En hij moest in den naam des Heeren een profetie spreken tot Zerubbabel, waarin de Heere bevestigt, dat Hij het met de keuze van Jojachin eens is. Zerubbabel wordt toch genoemd: de zegelring des Heeren. „Ik zal u stellen tot een zegelring; want u heb Ik verkoren, spreekt de Heere der heirscharen” (2:24). Werkelijk niet per ongeluk heeft de Heere hier het beeld van den zegelring gebruikt voor den drager der messiaansche koningsrechten.

Kunnen wij soms ook weten, waaraan Zerubbabel dezen eere-naam te danken heeft?

Zeker, ook de dagen na de ballingschap waren alles behalve tot roem van 's Heeren bondsvolk. Van de vroegere glorie was niets over. Jeruzalems muren en tempel lagen in puin. Van de zijde der vijanden werd geen moeite ontzien om 's Heeren kerk tegen te werken. Maar het ergste was de zondige toestand onder het volk. Bij den zegen des Heeren van terug te mogen zijn in het beloofde land werd niet gezien een ijveren voor 's Heeren Naam en Huis.

Als zij hun mond maar adden kunnen roeren, dan was Bethlehem in beweging gekomen en er zou een commissie gevormd zijn die alles uitnemend had verzorgd.

Maar dat kunnen zij niet.

Er is geen enkel voorbeeld uit de evangeliën bekend, waaruit blijkt, dat zij ooit gezegd hebben: Onze zoon Jezus is de Verlosser!

In hun wereldschuwheid en verlegenheid zijn zij ergens in een verlaten hoekje gekropen en zoo is de Christus geboren.

En niemand zou er van geweten hebben, als God niet gesproken had!

Want dat verhaal van de geboorte van Jezus neemt een wonderbare wending, als de hemel open gaat en de engel, de hemelsche prediker, spreekt:

Ik predik u, dat u heden geboren is de Zaligmaker! God heeft tot ons gesproken door den Zoon, getuigt later Paulus, de apostel.

En Jezus zelf heeft zich er op beroepen, Hij heeft naar den hemel gewezen en gezegd: Er is Eén, Die van Mij geluigt!

God heeft getuigd van Jezus

door stemmen uit den hemel,

door Goddelijke wonderen,

door de Goddelijke Schriften,

door Zijn Geest in de harten der menschen.

Och, ze staat voor het menschenverstand zoo zwak, die zaak van den Christus en het christendom.

Er is een Boek en dat Boek zegt van het kind, dat eens lag in de kribbe: Hij is Gods Zoon.

Er was een Kind in de Kribbe, dat later van dat Boek zeide: Het is Gods Boek. Leest daarin, want daarin wordt van Mij geschreven.

Zoo smal is de grond van het geloof.

Wel, zult ge zeggen, voor zulk een zekerheid geef ik mijn twijfel niet op, ik kan niet gelooven.

Daar zegt gij een waar woord. Daar hebt gij de beschikking niet over of gij gelooven zult.

Maar evenmin of gij niet gelooven zult.

Wij zullen u niet tot geloovigen maken, dat weet ik wel. Maar God blijft prediken in de wereld en doet prediken. En wij kunnen niet beter doen, dan eerbiedig het Woord na te spreken, dat God gesproken heeft over dat Kindeke: Ik predik u, dat u heden geboren is Christus de Heere!

Wie dat Goddelijke Woord hoorde en als het ware zijn bevende hand uitstak naar de Kribbe:

Kribbe, zijt gij echt?

Verlosser, zijt gij echt?

die heeft antwoord gehad.

Temidden nu van dien geestelijken nood van zijn volk heeft Zerubbabel aan den oproep van Zacharia en Haggai gehoor gegeven en hij heeft den tempel herbouwd. Zoo was hij, deze zoon van David, een voorganger des volks; hij gedroeg zich als de ware ambtsdrager en gaf hij een goed voorbeeld aan de bangen en lauwen.

En nu komt daar die uitspraak des Heeren tot Zerubbabel persoonlijk. Hem worden de plannen des Heeren bekend gemaakt. Hij wordt ingewijd in het werk Gods in deze wereld. Hij wordt vertrouweling des Heeren. Den ondergang der heidenvolkeren kondigt de Heere hem aan. Haggai toont in de beschrijving hiervan een uitnemend kenner te zijn van den benard toestand van het Perzische wereldrijk. Temidden van den algemeen chaos zal de Heere Zijn rijk doen komen. Tronen wankelen, koningen vallen door 's Heeren sterke rechterhand. Alleen Hij is groot.

Juist in de vernietiging der heidenvolkeren zal de Heere Zijn heerlijkheid aan het licht brengen. En nu zal Zerubbabel als eenige, die in het bouwen van 's Heeren Huis gehoorzaamheid des geloofs toonde, als vertegenwoordiger van het huis van David deelen in 's Heeren heerlijkheid.

Immers, de Heere zal hem als een zegelring aan Zijn hand doen.

Ziehier het eerherstel van het huis van David. En deze Davidide, drager der messiaansche rechten, blijft.

Deze tak, door Jojachin aangewezen als erfgenaam van den troon, wordt nu door den Heere Zelf aangenomen; aangenomen om tenslotte het ambt over te dragen op den Messias, den grooten Zoon van David.

Hoe heerlijk schittert hier 's Heeren trouw. Zerubbabel, deze in Babel geborene, de aan Sealtiel in ballingschap geschonken zoon, wordt door den Heere uit ballingschap teruggeroepen naar Kanaän, aan het hoofd gesteld van de terugkeerende kinderen der gevangenschap en tot leidinggeven geroepen aan 's Heeren volk. En nu hij in liefde en geloof ijverde voor des Heeren Huis, nu zal de Heere ijveren voor het huis van David en hem als zegelring aan Zijn hand doen.

Dat is nu niet alleen tot troost van Zerubbabel zelf, maar ook van hen, die geloofden en door geloof zagen hoe de Heere aan Zijn verbond denkt. Haggai toch maakt dit woord des Heeren ook aan het volk bekend en dat volk hoort nu, dat Zerubbabel de drager der messiaansche beloften is. Zerubbabel is de zegelring aan 's Heeren hand.

En daarmee nu is het verbond hernieuwd en

Antwoord, niet uit de kribbe, die weg is, maar antwoord uit het evangelie van den Zaligmaker. Die in den hemel is, maar ook overal op aarde, waar eenig mensch hoort naar het Woord Gods.

Overal, hier in de kerk, in elke huiskamer of waar dan ook, waar gij vanavond deze boodschap beluistert.

Hij spreekt dan door het evangelie tot uw hart: Ja, mijn broeder, mijn medemens, Ik ben waarlijk de Verlosser, de Zaligmaker der wereld.

Echt was de kribbe, waarin Ik arm terneer lag om u rijk te maken. Echt was het lichaam en de ziel, die Ik aannam om in uw plaats te doen wat God wil dat een mensch doen zal.

Echt was het kruis, waaraan ik gestorven ben om een volkomen verzoening teweeg te brengen voor al uw zonden.

Echt is de hemel, waar ik leef om voor u te bidden. Echt en waarachtig is ook Mijn heerschappij op aarde, waar Ik een eeuwig koninkrijk opricht van gerechtigheid en vrede.

Gij kunt op Mij aan! Op Mij, Christus, de Heere!

O Eénge Hoop van alle zielen,

Wat nood ontsta, geluk verdwijn,

De opstandelingen en die knielen,

Zij schreeuwen allen: Heer, verschijn!

Doe voor het ongeloof een wonder!

Wees ons geloof een toevertaat!

Los van U, gaat de wereld onder!

Heer, houd haar vast, en zij bestaat!

N. B.

De arme rijke.

Arthur van Schendel: De Rijke Man. — Uitg. J. M. Meulenhoff, Amsterdam.

De laatste jaren verscheen er telkens een boek van Arthur van Schendel, waarin een godsdienstige kwestie of liever, afwijking, werd behandeld.

Door zich blind te staren op één bijbeltekst, geraakte de hoofdpersoon in letterlijken- en figuurlijken zin aan het dwalen, totdat de dood een droevig einde maakte aan zijn leven. Heel fatalistisch was wel zijn „Een Hollandsch Drama”, waarin de hoofdfiguur zichzelf van het leven beroofde, omdat hij niet kon ontkomen aan den doem die op hem rustte, en dien hij uitgedrukt vond in Rom. 7, dat de mensch het goede niet kan

de band tusschen den Heere en Israël hersteld.

De Heere zal nu door dezen ring Zerubbabel aan Zijn verbond denken. Zerubbabel mag zijn volk bij den Heere vertegenwoordigen. In hem ziet de Heere Zijn volk aan.

En God zal dan ook Zijn beloften vervullen.

Tevens mag toch Zerubbabel den Heere bij Israël vertegenwoordigen. Hij is voor ieder, die gelooft, het levend bewijs, dat de Heere de messiaansche beloften zal vervullen op Zijn tijd; dat de Koning uit het huis van David komen zal, ondanks alle zonden van vorstenhuis en volk.

Het gaat in Zerubbabel als zegelring om het Verbond des Heeren. En Juda, en Zerubbabel zijn nu voortaan zeker van 's Heeren voortdurende bescherming. Zerubbabel zelf is de Messias niet.

Hij kan de messiaansche zegeningen niet over zijn volk brengen; d.w.z. God en volk verzoenen, verbond herstellen en bevestigen.

Maar in al zijn werken is hij profetie van den Persoon en het werk van Christus. De Heiland heeft ook in dezen voorvader Zijn werk afgebeeld gezien. Het is alles profetie van het eerherstel van den Zoon des Vaders. Hij is als zegelring door den Vader weggeworpen. Maar in het land der ballingschap zijn groote dingen geschied. Zerubbabel, de in Babel gesprokene, is er een levend bewijs van en type van het feit, dat Jezus Christus uit de dooden opstaan zal, uit het graf het leven aan het licht brengt. Want Jezus is de ware Zerubbabel. Hij heeft de glorie van den tweeden tempel laten zien.

Hij heeft ook Zelf den tempel in drie dagen herbouwd. En toen heeft de Vader Hem opgenomen in heerlijkheid. Hemelvaart van den Heiland. Analambano, door den Vader als Zoon aangenomen. En zoo is dan nu Jezus als zegelring aan de rechterhand des Vaders.

En wanneer nu de Vader Zijn Zoon aanziet, dan denkt Hij aan Zijn volk, aan Christus' Kerk.

In Jezus Christus ziet Hij allen aan, die in Hem gelooven. In Hem, Die met Zijn bloed het Verbond bevestigd heeft tot in eeuwigheid.

Ja, Jezus Christus is de middelaar des Verbonds. Want met dezen zegelring kan de Heere nu liefde en trouw aan ons verzegelen. Deze ring is goed voor het gebruik. Hij heeft zijn deugdelijkheid bewezen. Ambt en ambtsdrager behooren in Hem volmaakt bijeen. Want zoovele beloften Gods als er zijn, die zijn door Hem „amen”, God tot heerlijkheid.

Bellingwolde. D. K. WIELENGA.

doen, ond
vallig leve
andere pe
maar teve

Ten dee
van dezen
ook dit be
Een donk
lichtplekke
Een troost

Maar er
werk. De
erfelijk be
verweekel
het werk e
heid der
maar slau
linge zw
van Am
banden. U
keerende

Engelbe
lijden gev
hulp viel
neemt hij
bezig te h

In het h
uit een ca
had willen
zich slecht
Doch reed
afgebracht
te gaan on
van de ar
te helpen

één doorle
protestant
het bidden

Bij het
de conclus
aan den r
wet te he
geven aan
voelen, ge
lijden. Me
steeds hu
voor den

Spoedig
rialisme;
wordt ver
Blauw. D
aan de he
komt deze
kinderen,
deren volg
aarden m
hebzuchtig
meer zijn

haar vade
kunnen ve

Zijn zwam
hij niets v
kunnen hi
kunnen op
ster helpt
moedeloos
ven van z
hem telke
den is. To
Zijn kind
ieder die
zijn geld
Het spect
velen frag
zoodoende
naar de a
verwaarlo
groeit het
de slechts
schappen
uitgroeien
men. Dit
uitsterven
vuldigen v

Zijn vri
zwoeren
welgesteld
gevers, die
verhoogen
geerde g
meedoen
redeneerin
te eigenen
dienen ten
te onttrek

Eindelij
ker te wo
neer, als
heid ontm
van moete
gaat zien.

eindelijk
van zijn s
den, ontn
het logisch
geloof in
delijk zelf
sterven hi
te malen
twist tusse